

MONITORUL

PRIMĂRIEI ORAȘULUI DETA

Anul XVII • Nr. 201 • Iulie 2025 • Apare lunar • GRATUIT • www.detatm.ro

Deta, laureată a Marelui Premiu la „Lada cu Zestre” – un succes istoric pentru orașul nostru!

Data de 25 iulie va rămâne una memorabilă în istoria culturală a orașului nostru! La Gala „Lada cu Zestre”, eveniment organizat de Centrul de Cultură și Artă al Județului Timiș, Deta a obținut Marele Premiu, primind astfel prestigiosul Trofeu „Lada cu Zestre”, care confirmă valoarea și frumusețea tradițiilor noastre.

Gala a debutat în centrul Timișoarei, în fața Operei, cu o horă impresionantă care a adunat sute de participanți. Ulterior, atmosfera de sărbătoare s-a mutat la Bastionul Maria Theresia, unde scena a găzduit un spectacol extraordinar cu laureații concursului. În cadrul acestui eveniment grandios, la mijlocul serii, au fost decernate premiile celor mai buni participanți din județ.

Pentru orașul Deta, momentul culminant a fost atunci când managerul Centrului de Cultură și Artă Timiș i-a înmănat trofeul referentului cultural al orașului, Diana Bozic, în semn de recunoaștere a punctajului maxim obținut în urma celor peste 40 de momente artistice, colecționarilor de obiecte tradiționale și gospodinelor pricepute în arta gastronomiei bănățene care au concurat sub emblema Detei.

În cadrul galei, publicul a fost încântat de evoluția ansamblurilor din Deta: Ansamblul „Salba Ghedului”, acompaniat de formația instrumentală „Prodatina”, alături de solista Sara Peter, precum și de Ansamblul „Sveti

Nikola Deta”, reprezentant al etniei sârbe din orașul nostru.

Primarul Petru Roman a transmis un mesaj de apreciere pentru toți cei care au contribuit la acest succes:

„Felicit din toată inima artiștii, dansatorii, colecționarii, gospodinele și pe toți cei implicați! Acest trofeu nu este doar un premiu, ci o confirmare a faptului că tradițiile și oamenii din Deta au o valoare imensă. Este o onoare pe care o purtăm cu mândrie și care va rămâne scrisă cu litere de aur în istoria culturală a orașului nostru.”

Mulțumim tuturor celor care au participat la acest concurs și au reprezentat cu demnitate orașul nostru! Prin acest rezultat, Deta nu doar că și-a afirmat identitatea culturală, dar a demonstrat că este un exemplu de excelență și implicare. Acest succes ne face mândri și ne obligă să păstrăm și să promovăm tradițiile noastre pentru generațiile viitoare!

Micii artiști ai Ansamblului Maghiar „Margaretta” au încântat publicul la Zilele Orașului Gătaia

românești din Gătaia și ansamblul slovac „Fialocka” din Butin.

Micii artiști din Deta au oferit un spectacol plin de energie, grație și autenticitate, interpretând dansuri tradiționale maghiare care au cucerit inimile celor prezenți. Publicul i-a întâmpinat cu entuziasm, iar aplauzele îndelungi au demonstrat cât de mult au fost apreciați efortul și talentul lor.

Atmosfera a fost una de adevărată sărbătoare, în care diversitatea culturală a fost celebrată prin muzică, dans și prietenie. Prezența ansamblului „Margaretta” la acest eveniment a reprezentat nu doar un prilej de afirmare pentru micii dansatori, ci și o dovadă a faptului că tradițiile comunității maghiare din Deta sunt păstrate și transmise cu mândrie noilor generații.

Felicitări copiilor din Ansamblul „Margaretta” pentru reușită și pentru modul în care au dus numele orașului nostru în fața unui public atât de numeros și cald!

Editorial

Petru Roman

**Vă invit să sărbătorim
împreună Zilele Orașului!**

În fiecare an, în mijlocul verii, Deta își îmbracă haine de sărbătoare și ne adună pe toți în jurul unei tradiții care a devenit parte din identitatea noastră: Zilele Orașului Deta. Este momentul în care ne bucurăm împreună de ceea ce avem mai frumos – oameni buni, tradiții bogate, prietenie și dorința de a trăi momente de bucurie alături de cei dragi. Și în acest an, sărbătoarea va avea loc în Parcul Anton Kratzer, locul unde orașul nostru vibrează cel mai puternic atunci când este în sărbătoare. Timp de trei zile, Deta va fi plină de muzică, dans, culoare și voie bună. Am pregătit un program variat, cu spectacole artistice, momente culturale, neliipsitul cros al orașului, activități pentru cei mici și, bineînțeles, concerte care vor ridica întreaga comunitate în picioare! Aceste zile sunt despre noi toți. Sunt despre bucuria de a fi împreună, despre mândria de a aparține unei comunități puternice, unite și deschise către viitor. Vă promit că niciuna dintre aceste zile nu va fi pierdută! Din contră, vor fi zile pline de zâmbete, prietenie și emoții frumoase. Îi așteptăm alături de noi pe toți cetățenii orașului, pe prietenii noștri din localitățile învecinate, dar și pe invitații din orașele înfrățite și din străinătate, care ne onorează cu prezența lor. Vă invit să vă alăturați acestei sărbători! Haideți să umplem Parcul Anton Kratzer de energie, de bună dispoziție și de spiritul care ne face unici!

La mulți ani, Deta! Ne vedem la sărbătoare!

Deta, parte dintr-un spectacol de poveste: „Drag de Timiș, Drag de România noastră!”

Seria evenimentelor care celebrează cultura și tradițiile județului Timiș a debutat joi, 24 iulie, cu un spectacol grandios de peste patru ore, organizat de Centrul de Cultură și Artă al Județului Timiș și finanțat de Consiliul Județean Timiș, intitulat sugestiv „Drag de Timiș, Drag de România noastră!”

Protagonistul serii a fost îndrăgitul artist Paul Surugiu – Fuego, care, alături de dansatorii și orchestra Ansamblului Profesionist Banatul, a oferit publicului o călătorie muzicală prin toate zonele folclorice ale României. Momentele sale au fost pline de culoare și emoție, interpretând melodii autentice din Banat, Oltenia,

Maramureș, Moldova și Ardeal, schimbând nu mai puțin de șase costume reprezentative.

Spectacolul a surprins esența județului Timiș – multiculturalitatea și armonia dintre etniile care conviețuiesc aici. Evenimentul s-a deschis cu un tablou multicultural excepțional, în care etniile sârbă, germană, maghiară și romă au prezentat momente artistice de mare valoare, aducând emoție și bucurie publicului.

Orașul Deta a avut onoarea să fie reprezentat de două ansambluri locale: Sveti Nikola Deta, pentru etnia sârbă, și Edelweiss, pentru etnia germană. Dansatorii noștri au oferit momente artistice deosebite, acompaniate de orchestra Ansamblului Profesionist Banatul, primind ropote de aplauze și chiar lacrimi de emoție din partea celor prezenți.

Tabloul multicultural s-a încheiat într-o notă spectaculoasă, cu o horă comună, în care dansatorii ansamblurilor etnice s-au prins alături de profesioniștii de la Ansamblul Banatul, pe melodia interpretată de grupul „Crăițele”, condus de doamna Liliana Laichici, managerul Centrului de Cultură și Artă Timiș.

Pentru noi, participarea la acest eveniment a fost un motiv de mândrie. Ansamblurile noastre, Sveti Nikola și Edelweiss, au demonstrat nu doar talentul și pasiunea cu care duc mai departe tradițiile, ci și calitatea excepțională a dansatorilor noștri. Mulțumim tuturor pentru încredere și susținere – împreună am arătat că Deta este prezentă acolo unde cultura, armonia și prietenia sunt celebrate!

Examenе importante pentru elevii noștri

În timp ce o parte dintre elevi se bucură deja de vacanța de vară, alții au cele mai importante examene din viața lor școlară. Liceul Tehnologic "Sf. Nicolae", din Deta, a găzduit, în această perioadă, atât Examenul de Bacalaureat 2025, cât și Evaluarea Națională pentru absolvenții clasei a VIII-a. Liceul Tehnologic "Sfântu Nicolae" Deta și-a confirmat, din nou, statutul de instituție de referință în zona de vest a județului Timiș, fiind desemnat centru de examen pentru Bacalaureatul 2025. La această sesiune, s-au înscris nu mai puțin de 185 de absolvenți, provenind din patru unități de învățământ prestigioase din zonă. Cea mai mare contingent îl reprezintă elevii gazdă, 82 de candidați de la Liceul Tehnologic "Sfântu Nicolae" Deta, dintre care atât absolvenți ai seriei curente, cât și candidați din seriile anterioare care își încearcă din nou șansa. Alături de aceștia, 43 de absolvenți de la Liceul Teoretic Gătaia, 41 de la Liceul Teoretic Peciu și 19 de la Liceul Teoretic "Alexandru Mocioni" Ciocova și-au unit eforturile în această provocare academică de proporții. Paralel cu pregătirile pentru Bacalaureat, Liceul Tehnologic "Sfântu Nicolae" Deta a coordonat și organizarea Evaluării Naționale pentru absolvenții clasei a VIII-a. Această responsabilitate a adus în instituția detană 131 de elevi din șapte școli gimnaziale din zonă, care au demonstrat că învățământul preuniversitar din această parte a județului este solid și bine organizat. Elevii participanți au provenit de la unitatea gazdă, dar și de la Școala Gimnazială Livezile, Școala Gimnazială Moravița, Școala Gimnazială Jamu Mare, Școala Gimnazială Deta, Școala Gimnazială Giera și Școala Gimnazială "Anghel Saligny" Banloc. Această diversitate geografică demonstrează încrederea pe care o acordă comunitățile locale instituției detene în organizarea impecabilă a examenelor. Dublul rol de centru de examen pentru cele două examene naționale importante reprezintă o recunoaștere a profesionalismului și a capacității organizatorice a Liceului Tehnologic "Sfântu Nicolae" Deta. Conducerea instituției, alături de corpul profesoral, a mobilizat toate resursele pentru a asigura desfășurarea examenelor în condiții optime, respectând toate normele și procedurile în vigoare. Pentru elevii care nu susțin examene, vacanța de vară a început deja, oferindu-le timpul necesar pentru odihnă și relaxare după un an școlar intens. Aceștia privesc cu empatie și solidaritate către colegii lor mai mari, care trăiesc acum momentele decisive ale parcursului lor școlar. Rezultatele acestor examene vor deschide noi oportunități pentru tinerii din zonă, fie că este vorba despre accesul la învățământul superior pentru absolvenții de liceu, fie despre alegerea liceului potrivit pentru cei care încheie ciclul gimnazial. Indiferent de rezultate, experiența organizării acestor examene consolidează poziția Liceului Tehnologic "Sfântu Nicolae" Deta ca o instituție de referință în peisajul educațional local. Comunitatea detană poate fi mândră de contribuția pe care o aduce la formarea noilor generații și la asigurarea unui start solid în cariera educațională a tinerilor din zonă. Succesul acestor organizări demonstrează că învățământul de calitate nu este privilegiul exclusiv al marilor centre urbane, ci poate fi găsit și într-o localitate ca Deta, unde tradițiile educaționale se îmbină armonios cu modernitatea și cu profesionalismul.

MONITORUL

PRIMĂRIEI DETA

1-2-3 august 2025

PRIMĂRIA
ȘI CONSILIUL LOCAL
DETA

ZILELE ORASULUI DETA 2025

Vineri 1 august 2025 ▲ 17:00-00:00

Spectacol Folcloric extraordinar cu participarea Ansamblurilor Centrului Cultural Deta

DAN NISTOR ANDRADA ȘI MARINICĂ PAUL

MARIA BORTUN ȘTEFAN MUNTENAS MARIA HURDUZEU

Grupul vocal FETELE DE LA COȘTEI Ansamblul VESELIA-Deta

Sâmbătă 2 august 2025 ▲ 19:30-00:00

Spectacol "Schimbul de gardă"

LIDIA BUBLE & Band MAGNETICAL MUSE

ANA MARIA MOLDOVAN OLIVERA PETCOV & Band FRANCESCA RIF

Ansamblul VESELIA – Glogonj, Serbia

Duminică 3 august 2025 ▲ 19:30-00:00

Spectacol interactiv de magie „Pălăria fermecată”

VESCAN & Band TEO CATAROV & Band

ALEXANDRA SINOI MIRIANA IOVICIN & Band PSEUDONYM & Band

Ansamblul „Dr. Tihomir Ostojić” - Čoka, Serbia

FOC DE ARTIFICII

MONITORUL

PRIMĂRIEI DETA

Poeziile din Deta, pe primul loc la „Lada cu Zestre”

Cultura autentică din Deta strălucește din nou! În cadrul prestigiosului concurs „Lada cu Zestre”, orașul nostru a demonstrat că tradiția și creativitatea merg mână în mână. La categoria „Poezie dialectală” – Teatru popular, subcategoria „Creatori de poezie și proză dialectală”, trei creații remarcabile din Deta au obținut locul I, aducând onoare comunității noastre și confirmând talentul deosebit al oamenilor care duc mai departe frumusețea graiului bănățean.

Aceste poezii nu sunt doar simple versuri, ci adevărate mărturii ale identității noastre, pline de culoare, emoție și autenticitate. Le prezentăm cu mândrie în paginile ziarului nostru, drept o dovadă că tradițiile din Deta continuă să inspire și să cucerească inimile tuturor!

LADA CU ZESTRE

DE LA DETA

de Prof. Iosif Marius Circa

Azi, la Ghedu-i sărbătoare,
Parcă s-o sprâjnit tăt natu,
Gavât mulț, dar și mișcare,
De-o rămas pustiu Bănatu.

Haidăți și vă menunați,
Cum străbunii noștri trăiau,
Zău, nu-i glumă, o s-aflați
Și ce obicei aveau.

Gheduieț-is dă fălăina,
Să prarată și-s băgoși,
Ce vigeți nu îi dă taină,
Îs năimice dăn strămoși.

No hai, frace, viu cu cine,
Zasă Ioane, vāru meu,
Că ce labz, ce știu io bine,
Parc-ai fi un fariseu.

Îi spun dă lada cu zestre:
„Nicio ladă nu-i, măi frace,
M-am uitat și prân firestre,
Ai vigenii p-apucacel!”

Spre fundoane, într-o sală,
Am vădzut naște scătuli,
Da nu-i nicio ladă goală!
Hai că sunteți și fuduli!”

Mi-s pogan, da nu-s bolând,
Io dă făită-s om domnos,
I-am tăiat-o așa mai blând,
Da nu-s chiar un mincinos.

Hai cu mine, dragu meu!
Îi iau io așa cu lecea,
Să vedz c-au făcut muzeu,
Nu sâ spu c-ai vînt d-afeccea.

Și-i arăt că-s rânduice,
Ca la căși cu găzdărițe,
Paturi vechi, frumos chice,
Cu cilmuri, ponevițe.

Și dudocane mândre, mari
Stau făloase, împănace,
Ca la harniși gospodari,
Pântru fece măritace.

Uice cuina-n rânduială!
Încărcat-ii și credențu,
Cu ciniere și cu oale,
Din cuier surăge șpențu!

Bietul Ion îi tăt mirat:
„Tu mă porți o zi întreagă,

Fain-ii tăt ce-ai arătat,
Da nu-i lada, vere dragă!”

Hai să mergem măi dăparce,
Dau dă potcă cu o ladă,
Uice spaiu plin dă toace,
Părădăis și marmeladă.

Cu pigmei îi oala plină,
Plânge polița dă doare,
Pân la urmă sâ dăjghină,
Dacă pui băgicu-âl mare.

Stăi să vedz ce-i în podrum:
Toate vasele sî pline,
Vin, răchie dă dă prun,
Pântru nunta care vine.

Crumpii, ceapa-s la răcoare,
Iar ludaia-i bosumflată,
Gata sâ plesnească-n foale,
Dacă n-o faci păturată.

Vāru-i încă năcăjāt:
„Îi tăt țais, fără țagadă,
Bănățanu-i om vescit,
Însă nu vād nicio ladă!”

Ce potoaie, dragă Ioane,
Ai sâ vedz unge ce duc,
Ca sâ-ți treacă și dă foame,
Cu mănăcări dān bābāluc.

Borāndāu cu clisă friptă,
Curechi acru dān podrum,
Scrob cu brānză măi prajātă,
Pāpicăș din āla bun.

Sau cāigană d-āia lată,
Apāi pancove și croafne,
Pācārāi și pāturatē,
Sā te ții dup-āia, Doamne!

Sā mānci mult pān sâ plesnești,
Nu lāși boabă dā plāmadă,
Și-atunci nu măi amincești
Care-i taina cu o ladă.

Dar deteanu-i iuce foc.
Toale faine dān străbuni
Îs purtace cānd îi jioc,
Și dā fece, și dā junci.

În război, iarna, la lampă,
Buna o țăsut cotrința,
Iarā sara-n șāzătoare,
Prā ciupag ș-o pus dorința.

Cinerii-s ca o grāgină,
Îmbrācāți în strāie vechi,
Bat tureacu sus prā binā,
Lāngă māndrele pārechii.

Și, dodată, Ioane sare:
„Apāi, vere, tu vrei sfadā,
Cum și jocuri populare
Întrā în aceāși ladā!”

Lada-i mare, măi nepoace,
Dacă tu chiar vrei sâ știi,
Cā la Deta, întrā toace
Alea șase dragi etnii.

Ș-apoi, nu-i dă istān ladā
Cā și aia dīn strămoși,
Îi mult suflēt dā plāmadā,
Ce-o rămas pāntru nepoți.

„Dāslinitu-m-am, o Doamne,
C-am ajuns și dā povastē!
Haida, vere, cā mi-e foame,
Poace ne-o rămas vro coastā”.

Stāi, vāruțu, și socoatē!
Cā juriul trābā sâ vadā,
Sā capce cu jucecatā
Ce-i în lada aia șoadā.

„Apāi în lādoi ts mulce,
Āl dā Sus sâ-i alduiascā!”
Zāsā Ion, visānd la turce,
„Hai cā nu măi prind nici coastā”

LUDAIA

de Despi Ileana

Două babe ogārsācie
Aplecacie și zbārcicie
S-or pus în mijloc dā stradā
Ș-arțāgoasā, încep sfadā.
Sā le-āuz cum sâ sfāgesc
Și cum sâ măi drācuiesc
Zāci cā-s dā la parlament
Cu āșā temperament.
Ce motiv āu? O ludaie
Crescutā lāngă o clāie.
Safta - zācie cā-i a ici,
C-o pus sāmānță dā doi lei
Șā dā cānd or rāsārit,
Le-o sāpāt și le-o plivit
Dar bolānda dā ludaie,
Și-ocins loza cātrā clāie.
Clāia îi a lu' Drāghina
Fiindc-a ici îi sâ grāgina
Unge s-o incins ludaia
Bat-o soarili șā ploaia.
Moș Nichifor le āugie
Și în barbā începe-a rāge
La un par..., mirieu sā ducie
Șā pān' bābili s-apucie
Sā-l oprească pā smincit
Iel ludaie le-o pocnit
Și luānd-o dāntrā grāgini
O aruncā la gāini.

Babili tac nāucicie
Gāinile-s mulțumicie
Moșu rāge șugubāt
D-al gāinilor ospāt.
Apāi las cā nu-i nimic
S-or sfāgit.. s-or rācorit!
Mā gāngiesc cie lume șoadā
Pāstā tot îi numa sfadā
Domnii ai mari dā pān divan
Sā sfāgesc pāntru "ciolan"
Baba Safta șā Drāghina
Pe-o ludaie, bat-o vina.

MĂRIA, ION ȘA CÎNCECU'

de Maria Babeț

Ioane haida astādzi în grāginā
Sā vedzi primāvara ci-o adus
Brāndușā, viorele, c-o venit ca o
reginā
Dar ne priveșce cam dā sus
Dā parcā-am fi și noi dā vinā
Cā ea sā-nghesue sā-nchiapā
Prāstā iarna care cicā,
E încă aici, șā nu măi pleacă
Dar pān' la urmă tot s-o dus
Ș-apoi, vine vara, ș-o împingie
Șā sâ-i ardā ale flori
Cā s-o schimbāt și vreme-an ale toace,
Iarna nu măi vrea sā ningā
Șā nu măi sāmț dā frig flori.
Cā dā la o vreme-n coace
N-āvem nici țurțuri, nici prā geamuri flori.
Ioane, ducē acum sâ-ți vezi nepotul
Șā dā nu porți sâ-l urmeși
Dān ale lipicioase jocuri
Șpune-i tot ce nu gāngești
Precu cā s-o.... gātāt, bar hotu'
Șā co-n florit șā plopul
Ori cā-i aproape āz' potopul
Cā māța-i cāntā acum o doinā,
Cuvine dāșcea fārā noimā
Cā poace vine, dā glumești
Dar vedyi cā are la urechi
Cāșcile alea ce-s legace
Dā un zmāu dā tielefon
Cāa cum dān āparace
Nu-l măi scoț' nici cu-n pardon
Cā nu ai cu sâ îl momești
Niși cu ploaia dā cārnat'
Dān alte vremi acum uitace
Sā-l intrābi dā Eminescu
Dā Bacovia ori dā Creangā
Sā uitā precum fostul "Escu"
Dā parcā l-ai lovi cu-o rangā,
- Stai sā vād ș-atunși îi spun
Dar inșet sā mă ādun.
Șā cu-n ochi cā dā miop
Astādzi dar prā cāt sā poace
Ai dā prā "tic-toc" ce spun.
- Mā, tu scrie-āici-prā foaia āstā

- Dacă afli ceva bun.
Îi dzāc io acum, dar cā nāpasta
Parcā i-am cādzut prā cap
- Cum? Sā scriu dā mānrā vrei?
Uite āstā n-o măi fac!
Șā scrie bietu' bātānd tasta
- Bunico, tu laptopul nu prea ști ce-ī?
- Ba dar măi bine scriu cu pasta
Prā care am dat numa doi lei.
Iu, cāt am rāmas dā-n urmă
Cā încă măi șicesc șā cārț'
Nu m-am luat cā dupā turmā
Dupā-naintāță āșcia
Ș-acum dā vrei
Nici cu sāmne, nici cu hārț'
Nu nimeresc sāfac cā ei.
Dr plāng, cā astādzi am vāzut
Cārț' aruncace la gunoi
Șā' Doamnie āstā n-am credzut
Cā vreedatā bāș sā poace
Oare āșci măi n-s noi?
Uice āz' unge-am ajuns
Noi tot' șā io acum
Cā dā la vremea cea grābitā
Ce ne-o privit odat dā sus
M-o ātras cā o ispitā
Obida, cā mulce astādzi în noi, nu-s
Am vrut sās criu dā miel, dā pašce
Prāntu' cine măi cunoāșce
Dacă mīcea îi măi ducē
Ce e āia, șā dā ce
Hristosu' dupā ce sā nașce
Îi rāsțignit pe-n geal, pro cruce
Dar ācuma āstā e.
Țā totuș' cum sā plec, sā nu vā spun
Ce s-a întâmplār dā Pașce.
Dumnrțāu e-ātāt dā bun
Co vrut ācum cā tu șā eu
Sā fim prā veci iertāți, spālāți
Prān jertfā āstui fiu al sāu
Cā lo folosit cā miel
Ș-acum orāșcācine crege-n el
O sā āibā-o noup gimineatā
Îi cā o nașcere dān nou.
Cā ni s-o fācut dān ceri cādou
Iertare și o vēșnicā viață.
Iacā io am vinit la voi
Cu cānciec șā cu poezāie
Sā vā alint cu cāce toace.
- Pī unge cānceu Mārie
O dzs lon viniv încoace
Cā șciū c-ai sris unu dāsoi
Dā parcā îi vīi dā sus
- Ioane, Petre, Vāsālie
Cānceu-i āscuns în voi
Prācum viața în Isus.

Ș-acum iacā io v-am spus
Astādzi dar prā cāt sā poace
Bune, rāle āșcea-s toace
Au șā minus, āu șā plus.

CĂSĂTORII

♥ Minea Flavius Petrișor
și Țarină Adina Lavinia – 30.06.2025

Le dorim
Casă de piatră!

Dumnezeu să îi odihnească în pace!

† Galea Petru – 16.06.2025 – 92 ani

† Karabas Elisabeta – 21.06.2025 – 89 ani

† Horodincshi Viorel – 24.06.2025 – 66 ani

† Cucurov Giergiov Pavel – 28.06.2025 – 68 ani

† Baltag Gheorghe – 04.07.2025 – 63 ani

† Miin Branco – 21.07.2025 – 68 ani

Primăria orașului Deta transmite familiilor îndoliate, sincere condoleanțe!